Cynulliad Cenedlaethol Cymru National Assembly for Wales

Papur briffio ar gyfer y Cyfarfod Llawn

Bil Diwygio Lles Senedd y DU

Papur briffio

Dyddiad y ddadl	**24 Ionawr 2012**

Cynhyrchwyd y papur briffio hwn gan y Gwasanaeth Ymchwil.

Gwasanaeth Ymchwil

Cynnwys

1. Y Cynnig **3**
2. Y Bil Diwygio Lles **3**
Rhan 1 – Credyd cynhwysol 3
Rhan 2 – Budd-daliadau oedran gweithio 4
Rhan 3 – Budd-daliadau eraill 4
Rhan 4 – Taliad Annibyniaeth Bersonol 5
Rhan 5 – Nawdd cymdeithasol: cyffredinol 5
Rhan 6 – Amrywiol 5
Rhan 7 – Terfynol 5
3. Cwmpas Tiriogaethol **6**
4. Lincs **8**
4.1. Dogfennau Allweddol 8
4.2. Sefydliadau 8
4.3. Erthyglau 9

1. Y Cynnig

NDM4888

Gwenda Thomas (Castell Nedd)

Cynnig bod Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn unol â Rheol Sefydlog 29.6 yn cytuno y dylai Senedd y Deyrnas Unedig ystyried y darpariaethau pellach y cyfeirir atynt yn y Bil Diwygio Lles sy'n ymwneud â'r Comisiwn Symudedd Cymdeithasol a Thlodi Plant, yn ogystal â'r darpariaethau y cyfeirir atynt yng nghynnig NDM 4713, i'r graddau y maent yn dod o fewn cymhwysedd deddfwriaethol Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

Geirfa

JSA – lwfans ceisio gwaith

ESA – lwfans cyflogaeth a chymorth

IS – cymhorthdal incwm

DWP – yr Adran Gwaith a Phensiynau

HMRC – Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi

2. Y Bil Diwygio Lles

Ym mis Gorffennaf 2010, cyhoeddodd Llywodraeth y DU ddogfen ymgynghorol – *21st Century Welfare (Cm 7913)*. Yn y ddogfen hon amlinellwyd ystod o opsiynau ar gyfer diwygio'r system les. Ar ddiwedd y cyfnod ymgynghori, fis Tachwedd 2010, cyhoeddwyd Papur Gwyn yn dwyn y teitl *Universal Credit: welfare that works (Cm 7957)*, ochr yn ochr ag ymatebion y Llywodraeth i'r ymgynghoriad (*Consultation responses to 21st Century Welfare (Cm 7971*). Mae'r Papur Gwyn yn amlinellu cynigion y Llywodraeth ar gyfer diwygio lles. Cyflwynwyd y Bil Diwygio Lles yn y Senedd ar 16 Chwefror 2011.

Y prif gynnig ar gyfer diwygio lles yw cyflwyno budd-dal newydd, y bwriedir ei alw'n **gredyd cynhwysol**, a fydd yn disodli'r budd-daliadau presennol i bobl mewn gwaith a phobl ddi-waith. Mae'r Bil hefyd yn gwneud darpariaeth ar gyfer budd-dal newydd, sef **taliad annibyniaeth bersonol**, a fydd yn disodli'r lwfans byw i'r anabl presennol.

Mae'r prif newidiadau a gyflwynir gan y Bil fel a ganlyn:

- cyflwyno **Taliadau Annibyniaeth Bersonol i ddisodli'r Lwfans Byw i'r Anabl presennol;**
- **cyfyngu ar yr hawl i Fudd-dal Tai** i denantiaid tai cymdeithasol y mae eu llety yn **fwy na'r hyn sydd ei angen arnynt;**
- **uwchraddio** cyfraddau Lwfans Tai Lleol yn unol â'r **Mynegai Prisiau Defnyddwyr;**
- diwygio'r **cynllun cynhaliaeth plant** statudol arfaethedig;
- cyfyngu taliadau **Lwfans Cyflogaeth a Chymorth cyfrannol i gyfnod o 12 mis;**
- **capio cyfanswm y budd-daliadau** y gellir eu hawlio.

Rhan 1 – Credyd cynhwysol

Mae'r Rhan hon o'r Bil yn cynnwys darpariaethau ac yn rhoi pwerau gwneud rheoliadau ar gyfer budd-dal oedran gweithio integredig a gaiff ei alw'n gredyd cynhwysol a fydd, yn dibynnu ar amgylchiadau'r hawlydd, yn **cynnwys lwfans safonol (i gwmpasu costau byw**

sylfaenol) ynghyd ag elfennau ychwanegol ar gyfer cyfrifoldeb dros blant neu bobl ifanc, costau tai ac anghenion penodol eraill.

Bydd credyd cynhwysol yn cael ei dalu i bobl sydd mewn gwaith ac i bobl sy'n ddi-waith, a bydd yn disodli credyd treth gwaith, credyd treth plant, budd-dal y dreth gyngor, cymhorthdal incwm (IS), lwfans ceisio gwaith (JSA) sy'n seiliedig ar incwm a lwfans cyflogaeth a chymorth (ESA) sy'n seiliedig ar incwm. Bydd yn darparu cymorth i bobl rhwng 18 oed (neu iau mewn amgylchiadau penodol) a'r oed y bydd yr hawlydd yn dod yn gymwys i gael credyd pensiwn y wladwriaeth.

Caiff y cymorth ariannol a ddarperir gan gredyd cynhwysol ei seilio ar gyfrifoldebau y gall fod yn ofynnol i hawlwyr eu bodloni. Bydd maint y gofynion hynny'n dibynnu ar amgylchiadau penodol yr hawlydd.

Rhan 2 – Budd-daliadau oedran gweithio

Mae'r Rhan hon o'r Bil yn gwneud darpariaeth ar gyfer newidiadau yng nghyfrifoldebau hawlwyr JSA, ESA ac IS yn ystod y cyfnod sy'n arwain at gyflwyno credyd cynhwysol a diddymu JSA yn seiliedig ar incwm, ESA yn seiliedig ar incwm ac IS. Yn benodol gwneir darpariaeth ar gyfer cyflwyno ymrwymiad hawlydd. Cofnod o'r gofynion y disgwylir i hawlwyr eu bodloni er mwyn cael budd-dal llawn a'r canlyniadau os na fyddant yn gwneud hynny yw'r ymrwymiad hawlydd.

Ar ôl i'r cymalau credyd cynhwysol ddod i rym, bydd ESA a JSA yn parhau ochr yn ochr â chredyd cynhwysol fel budd-daliadau cyfrannol. Yn ogystal â'r newidiadau a wneir yn y cyfnod interim, mae'r Rhan hon hefyd yn cyflwyno diwygiadau tymor hwy i gysoni ESA a JSA yn fwy â'r darpariaethau ar gyfer credyd cynhwysol. Mae *cymalau 49 a 56* yn cyflwyno adrannau newydd i *Ddeddf Ceisio Gwaith 1995* a *Deddf Diwygio Lles 2007* sy'n efelychu'r rhai ar gyfer credyd cynhwysol sy'n ymwneud â gofynion a sancsiynau sy'n gysylltiedig â gwaith, ac eithrio lle mae angen mân wahaniaethau, er mwyn sicrhau bod yr hyn y gellir ei ddisgwyl gan hawlydd JSA neu ESA cyfrannol yr un peth â'r hyn y gellir ei ddisgwyl gan hawlydd credyd cynhwysol mewn sefyllfa debyg.

Rhan 3 – Budd-daliadau eraill

Mae'r Rhan hon o'r Bil yn cynnwys newidiadau i nifer o fudd-daliadau nawdd cymdeithasol eraill.

Mae cymalau 33/34 yn caniatáu diddymu budd-daliadau yn cynnwys budd-dal y dreth gyngor (sy'n cael ei ddatganoli i awdurdodau lleol yn Lloegr ac i Lywodraeth Cymru). Mae trafodaethau'n mynd rhagddynt ynghylch yr hyn a fydd yn digwydd yng Nghymru. Bydd y newid yn digwydd fis Ebrill 2013.

Rhan 4 – Taliad Annibyniaeth Bersonol

Ym mis Mehefin 2010, cyhoeddodd y Llywodraeth, fel rhan o'r Gyllideb, ei bwriad i ddiwygio lwfans byw i'r anabl o 2013-14 ymlaen. Wedyn, ym mis Rhagfyr 2010, cyhoeddwyd papur ymgynghori *Disability Living Allowance reform (Cm 7984).* Yn y papur ymgynghori amlinellir cynigion y Llywodraeth i ddisodli lwfans byw i'r anabl gyda thaliad annibyniaeth bersonol. Mae'r darpariaethau yn Rhan 4 yn amlinellu'r fframwaith ar gyfer y budd-dal newydd, a bydd yr ymatebion i'r ymgynghoriad yn cael eu hystyried yn y broses o bennu manylion y budd-dal y gwneir darpariaethau ar ei gyfer mewn is-ddeddfwriaeth.

Rhan 5 – Nawdd cymdeithasol: cyffredinol

17. Mae'r Rhan hon o'r Bil yn cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â gweinyddu budd-daliadau nawdd cymdeithasol, yn cynnwys darpariaethau'n ymwneud â chapio taliadau budd-dal; camau i ymdrin â thwyll budd-daliadau a chredyd treth a galluogi'r Ysgrifennydd Gwladol i rannu data â chyrff eraill.

Rhan 6 – Amrywiol

18. Ym mis Ionawr 2011, cyhoeddodd y Llywodraeth y ddogfen ymgynghori S*trengthening families, promoting parental responsibility: the future of child maintenance (Cm 7990).* Yn y ddogfen amlinellwyd barn y Llywodraeth y dylid annog a chefnogi rhieni i wneud eu trefniadau eu hunain ar gyfer cynnal eu plant, yn hytrach na defnyddio'r cynllun cynhaliaeth statudol. Mae'r Rhan hon o'r Bil yn gwneud darpariaeth i weithredu'r cynigion hynny yn y ddogfen ymgynghori sy'n ei gwneud yn ofynnol i gael deddfwriaeth sylfaenol.

Gwneir darpariaeth hefyd i ddiwygio *Deddf Ansolfedd 1986* er mwyn nodi y tu hwnt i amheuaeth nad yw ôl-ddyledion cynhaliaeth plant yn cael eu cynnwys yn y dyledion a allai gael eu cynnwys mewn trefniant gwirfoddol unigol.

Rhan 7 – Terfynol

Mae Rhan 7 yn cynnwys cymalau sy'n ymwneud â darpariaeth ariannol, cwmpas y Bil, darpariaeth cychwyn y Bil, a'r teitl byr.

Yn ystod y Cam Pwyllgor, diwygiodd y Llywodraeth y Bil er mwyn darparu ar gyfer sefydlu **Comisiwn Symudedd Cymdeithasol a Thlodi Plant**.

Nid yw pob un o ddiwygiadau lles Llywdoraeth y DU yn cael eu gweithredu drwy'r Bil. Mae'r tabl isod yn egluro'r sefyllfa:

Subject	Change required	Stage
Mortgage interest	Regulations	The Social Security (Housing Costs) (Standard Interest Rate) Amendment Regulations 2010 in force from 1.10.10
Child Trust Fund /Health in Pregnancy Grant	Act of Parliament	The Savings Accounts and Health in Pregnancy Grant Bill Royal Assent received 16.12.10
Child Benefit	Act of Parliament	Income tax legislation
Housing Benefit	Regulations	SI.No.2835/2010 and SI.No.2836/2010 laid 30.11.10 Coming into force 1.04.11
Employment & Support Allowance	Act of Parliament	Welfare Reform Bill published 17 February 2011
Disability Living Allowance	Act of Parliament	Welfare Reform Bill published 17 February 2011
Tax Credits	Regulations	To be included in uprating legislation 2011 & 2012
Lone Parents		Budget document, 23 March 2011
Universal Credit	Act of Parliament	Welfare Reform Bill published 17 February 2011

Ffynhonnell: Grŵp Gweithredu ar Dlodi Plant

3. Cwmpas Tiriogaethol

Bydd darpariaethau'r Bil yn cwmpasu Cymru, Lloegr a'r Alban ac eithrio'r canlynol:

(a) mae'r darpariaethau canlynol yn cwmpasu Cymru a Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon:

- *cymal 33* (pŵer i wneud darpariaeth ganlyniadol ac atodol: credyd cynhwysol);
- *cymal 34* (diddymu budd-daliadau);
- *cymal 89* (pŵer i wneud darpariaeth ganlyniadol ac atodol: taliad annibyniaeth bersonol);
- *cymalau 123(1) i (13)* (credydau treth: trosglwyddo swyddogaethau etc);
- *cymalau 124(1) i (9)* (rhannu gwybodaeth rhwng yr Ysgrifennydd Gwladol a HMRC);
- *Rhan 7* (ec eithrio'r Rhestr diddymiadau); a

(b) bydd i ddiwygiadau a diddymiadau a wneir gan y Bil hwn yr un cwmpas â'r ddeddfwriaeth sy'n cael ei diwygio neu ei diddymu.

Bydd angen cynnig cydsyniad deddfwriaethol yng Nghynulliad Gogledd Iwerddon ar gyfer darpariaethau'n ymwneud â throsglwyddo swyddogaethau credyd treth (*cymalau 123(1) i (13)*), rhannu gwybodaeth rhwng yr Ysgrifennydd Gwladol a HMRC (*cymalau 124(1) i (9)*) a'r Comisiwn Symudedd Cymdeithasol a Thlodi Plant (*cymal 136* ac *Atodlen 13*).

Yn gyffredinol, mae darpariaethau'r Bil yn berthnasol i Gymru yn yr un ffordd ag y maent yn berthnasol i Loegr. Mae'r Bil yn cyflwyno darpariaethau sy'n caniatáu i awdurdodau lleol yng Nghymru (ymysg cyrff eraill) rannu gwybodaeth yn ymwneud â gwasanaethau lles sydd

o fewn cymhwysedd deddfwriaethol Cynulliad Cenedlaethol Cymru ac felly bydd angen cynnig cydsyniad deddfwriaethol yn y Cynulliad er mwyn gwneud hynny.

Pasiwyd **Cynnig Cydsyniad Deddfwriaethol (NDM4713) (Saesneg yn unig) gan y Cynulliad** i'r perwyl hwn fis Mawrth 2011.

Hefyd mae darpariaethau lle mae angen cydsyniad Gweinidogion Cymru ar eu cyfer oherwydd maent yn effeithio ar eu swyddogaethau, sef:

- newidiadau i ddeddfwriaeth Cymru o ganlyniad i gyflwyno credyd cynhwysol (*cymal 33)*;
- uno cynllun ar wahân i bobl sydd wedi cael eu hanafu pan oeddent dan hyfforddiant â'r prif Gynllun Budd-daliadau Anabledd Anafiadau Diwydiannol (*cymal 64*);
- newidiadau i ganiatáu lleoleiddio'r gronfa gymdeithasol (*cymal 69*[1]);
- darpariaeth yn ymwneud â'r Comisiwn Symudedd Cymdeithasol a Thlodi Plant (*cymal 136 ac Atodlen 13)*.

Cyflwynwyd **Cynnig Cydsyniad Deddfwriaethol atodol** (NDM8757) yn y Cynulliad ar 3 Ionawr 2012. Cyflwynodd Llywodraeth y DU welliannau atodol i'r *Bil Diwygio Lles* yn Nhŷ'r Cyffredin ar 17 Mai 2011. Mae'r gwelliannau hyn yn diwygio *Deddf Tlodi Plant 2010* ac yn ymwneud â newidiadau i rôl a chylch gwaith y Comisiwn Tlodi Plant, sydd hefyd yn golygu ei ailenwi yn "Comisiwn Symudedd Cymdeithasol a Thlodi Plant".

Mae darpariaethau perthnasol y Bil fel a ganlyn:

Mae **Atodlen 13, paragraff 2 (yr adran newydd arfaethedig 8B)** yn nodi bod yn rhaid i'r Comisiwn gyhoeddi adroddiadau blynyddol yn amlinellu ei farn am y cynnydd a wnaethpwyd tuag at y "nodau" yn adran 8B(2) **a'r camau a gymerwyd gan Weinidogion Cymru yn unol â strategaeth Gymreig.** Mae darpariaethau'n ymwneud â "nodau" gwella symudedd cymdeithasol a lleihau tlodi plant o fewn cymhwysedd deddfwriaethol Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn unol ag Atodlen 7, pwnc 15, o ran eu perthnasedd i Gymru.

Mae paragraff 7 o'r Cynnig Cydsyniad Deddfwriaethol atodol yn nodi:

> Ceir ar ddeall bod Llywodraeth y DU yn ystyried cyflwyno gwelliannau pellach i'r Bil yn y Cyfnod Adrodd yn Nhŷ'r Arglwyddi. Byddai'r gwelliannau hyn yn cael gwared ar y gofyniad i adroddiad blynyddol y Comisiwn gyflwyno safbwyntiau ar y cynnydd a wnaed i weithredu'r strategaethau datganoledig. Yn hytrach, yr unig beth y byddai gofyn i'r adroddiad ei wneud fyddai disgrifio'r camau a gymerwyd gan Weinidogion Cymru, Gweinidogion yr Alban ac adrannau perthnasol Gogledd Iwerddon yn unol â'u priod strategaethau.

Mae **Atodlen 13, paragraff 2 (adran newydd arfaethedig 8C)** yn rhoi swyddogaeth i Weinidog y Goron gyfarwyddo'r Comisiwn i ymgymryd ag unrhyw weithgareddau sy'n ymwneud â'r "nodau" yn adran 8B(2).

Mae **Atodlen 13, paragraff 3 (atodlen 1 newydd arfaethedig**) yn amnewid Atodlen 1 *Deddf Tlodi Plant 2010* ac (ymysg pethau eraill) yn dileu'r swyddogaeth o ymgynghori â Gweinidogion Cymru pan fydd Gweinidog y Goron yn penodi unrhyw aelodau eraill o'r

---

[1] Mae Llywodraeth Cymru wrthi'n ymgynghori ar ddisodli'r Grantiau Gofal Cymunedol a Benthyciadau Argyfwng ar gyfer treuliau byw ar ôl i'r arian gael ei ddatganoli i Lywodraeth Cymru fis Ebrill 2013.

Comisiwn. Cyn hyn, un o swyddogaethau'r Ysgrifennydd Gwladol oedd hwn. Fodd bynnag roedd dyletswydd ar wyneb *Deddf Tlodi Plant 2010* i ymgynghori â Gweinidogion Cymru cyn penodi unrhyw aelod. Caiff pŵer newydd ei gynnwys hefyd i Weinidog y Goron benodi un o'r aelodau fel dirprwy gadeirydd. Nid yw'r pŵer sy'n galluogi Gweinidogion Cymru i benodi aelod o'r Comisiwn wedi newid.

Mae gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru gymhwysedd deddfwriaethol mewn perthynas â'r darpariaethau hyn fel y cynhwysir yn y pwnc "Lles Cymdeithasol" (Diogelwch a lles plant gan gynnwys mabwysiadu a maethu, a gofal i oedolion ifanc, pobl sy'n agored i niwed a phobl hŷn), ym mhwnc 15 yn Rhan 1 o Atodlen 7 i *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006*. Nod y cymalau arfaethedig yw gwneud darpariaeth "mewn perthynas â Chymru" at ddiben o fewn adran 108(7) ac Atodlen 7 i *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006* sy'n dod o fewn cymhwysedd deddfwriaethol Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

Ar 12 Ionawr 2012, ysgrifennodd y Pwyllgor Plant a Phobl Ifanc at y Dirprwy Weinidog Plant a Gwasanaethau Cymdeithasol yn gofyn am eglurhad am ddwy o'r darpariaethau yn y Cynnig Cymhwysedd Deddfwriaethol. Cafwyd ymateb y Dirprwy Weinidog i'r llythyr ar 17 Ionawr a bu'r Pwyllgor yn ystyried yr ymateb yn ei gyfarfod ar 18 Ionawr.

4. Lincs

4.1. Dogfennau Allweddol

Cynnydd Tŷ'r Cyffredin ar y **Bil Diwygio Lles,** sy'n cynnwys lincs i'r trafodaethau.

Cyfres o Hysbysiadau Hwylus y Gwasanaeth Ymchwil ar Lles yng Nghymru

Papur Ymchwil Tŷ'r Cyffredin 11/24 ***Welfare Reform Bill: Universal Credit provisions***

Papur Ymchwil Tŷ'r Cyffredin 11/23 ***Welfare Reform Bill: reform of disability benefits, Housing Benefit, and other measures***

Cynnig Cydsyniad Deddfwriaethol: *y Bil Diwygio Lles* (NDM4714) (Saesneg yn unig), Mawrth 2011

Cynnig Cydsyniad Deddfwriaethol Atodol (NDM8757), Ionawr 2012

Datganiad Ysgrifenedig gan Leighton Andrews AC, y Gweinidog Addysg a Sgiliau: *Diwygio Lles*, 9 Ionawr 2012

4.2. Sefydliadau

Mae llawer o sefydliadau wedi bod yn monitro cynnydd y Bil. Dyma lincs at bapurau rhai ohonynt (yn Saesneg yn unig):

Ffederasiwn Tai Cenedlaethol (Ionawr 2012)

Shelter (Rhagfyr 2011)

Y Grŵp Gweithredu ar Dlodi Plant (Ebrill 2011)

Turn2Us

Disability Alliance

Sefydliad Joseph Rowntree

Kinship Care Alliance

4.3. Erthyglau

Guardian Society

Cylchgrawn *Public Finance*, tudalennau ar les

Politics.co.uk, tudalen ar y Bil Diwygio Lles

Neil Hannon (Cyfarwyddwr y felin drafod Policy Exchange) *It is right to reform disability allowance, (*ac erthyglau cysylltiedig eraill) Telegraph 17 Ionawr 2012

Y Sefydliad Materion Economaidd, tudalen we ar les